REFLEXII CU PRIVIRE LA TRECEREA DE LA METODE DE PREDARE TRADIȚIONALE LA CELE INOVATIVE

Svetlana MIRONOV, doctor în științe economice, conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova
Orcid ID: 0000-0002-9921-0619

CZU: 378.147:005.591.6:330
DOI: 10.5281/zenodo.6670097

Abstract

The Moldovan higher education system is exposed to transformations under the influence of factors of various etiologies. The demographic crisis, the exodus of the population and the constant decrease in the number of students impose on the universities the condition to be competitive. Increasing the competitiveness of universities can be achieved by increasing the quality of the student training process, which requires the transition from traditional teaching methods to innovative ones based on active student-centered learning. The pandemic situation, in turn, has created conditions for the transition to distance learning methods and the provision of online courses.

The study conducted within the Erasmus + Higher Education Reform Experts in Moldova (HERE) project showed that teaching and learning methods determine the student's appreciation and interest in higher education. Last but not least, in order to identify teaching methods that will correlate professional skills with the needs of the labor market, it is necessary to know the "student profile of today" which differs significantly from previous generations of students.

The aim of the transition to innovative teaching methods is to train and develop the skills that students need to acquire upon graduation and that will give graduates a better chance of entering the labor market.

Keywords: *teaching methods, university, academic environment, student, teacher*

În condiții de concurență între universități și scăderea semnificativă a numărului de studenți, pentru a deveni mai competitive și atractive, se impune necesitatea implementării metodelor inovative de predare-învăţare.

Pentru a înțelege și asigura condițiile trecerii eficiente de la metodele de predare tradiționale la metodele moderne inovative, este necesar să înțelegem particularitățile de învățare ale generațiilor de studenți (vezi tabelul 1) și să identificăm profilul studentului secolului XXI.

Fiind solidari cu opinia profesorului universitar Florentin Paladi, preluăm și prezentăm profilul studentului de azi, care face parte din *Generația Z* cea mai tehnologizată, adică persoanele născute între 1995 și 2010. Pe de altă parte, noi, majoritatea profesorilor, facem parte din *Generația X*, născută între anii 1960 și 1980. Prin urmare, este vital necesar să înțelegem modul optimal de interacțiune dintre diferite generații într-un mediu academic aflat într-o realitate contemporană în continuă evoluție. Studentul de azi și, în general, tinerii *Generației Z*, sunt considerați adevărații „nativi digitali”, fiind o generație multiculturală și multitasking, care nu mai cunoaște bariere de comunicare și se află în mod constant între realitate și virtual: totul trebuie să fie portabil, totul la doar un click distanță! Pe de altă parte, psihologii mai afirmă că acești tineri sunt obișnuiți cu o lume rapidă și instabilă, dar sensibili la problemele mediului ambiant și ale drepturilor cetățenilor, sunt interesați de voluntariat și activități de colaborare, atenți la bunăstarea mentală și fizică, sunt încrezători și realiști, deoarece înțeleg că pentru a obține ceva în viață trebuie să aibă încredere în potențialul lor și să muncească din greu, fiind stăpânii carierei lor. Însă, au un prag de atenție scăzut la lecții și preferă să înfrunte realitatea mai mult cu forțele proprii. [8, p. 25]

Tabelul 1. Particularități de învățare ale generațiilor de studenți

	Baby Boomers - experiences in the 1960's and 70's	Generation X - experiences in the 1980's and 90's	Generations Y & Z - experiences in the 21st century
Core values	reliability, respect	freedom, life balance	identity, connection
Belief systems	absolutes, historical	some absolutes, some factual	few / no absolutes, observable
Influences	authorities, advancement	experts, achievement	own-community, self-discovery
Communication and language	auditory, monologue	visual, dialogue	kinaesthetic, multi-sensory
Apologetics and tone	presuppositional, negative	evidential, negative	incarnational, positive
Focus	traditional, prescriptive	technical, descriptive	experiential, participative
Learning style	formal, structured	relaxed, effective	spontaneous, collaborative
Learning environment	classroom style, quiet atmosphere	round-table style relaxed ambience	unstructured, interactive

Sursa: http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf

În continuarea prezentului studiu, oferim rezultatele unui sondaj, organizat cu scopul identificării metodelor de predare, prin care studenții sunt mai implicați și motivați să acumuleze volumul necesar de cunoștințe și să-și dezvolte abilitățile și competențele profesionale, care îi vor permite să fie competitiv pe piața muncii. Studiul a fost realizat pe un eșantion de 154 studenți și absolvenți în cadrul programului Erasmus+ HERE și prezentat în culegerea de lucrări a experților în reforma învățământului superior ”Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova. Rezultatele studiului, care sunt prezentate de Voroneanu C. în articolul *Eficiența metodelor de predare* (2019) indică că metodele de predare și învățare determină gradul de apreciere și interes a studentului privind învățământul superior. Când studenții sunt întrebați cu privire la obiectele preferate și motivul pentru care le consideră mai interesante, aceștia de cele mai dese ori invocă profesorul și modalitatea de predare a acestuia. [9]

La studiu au participat studenți din peste 10 universități din Republica Moldova, inclusiv din sudul și nordul țării. În analiza cantitativă au participat actuali și foști studenți cu vârsta cuprinsă între 18 și 40 de ani. Majoritatea respondenților au între 20 și 25 de ani, fiind în prezent studenți sau finalizându-și recent studiile. Mai mult de jumătate dintre respondenți (59.1 %) sunt de genul feminin.[9]

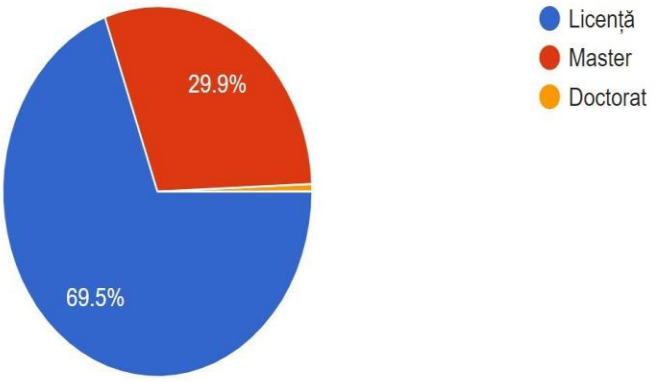

Figura 1. Profilul respondenților: ultimul nivel de studii finalizat
Sursa: http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf

Cel mai înalt nivel de studii finalizat a respondenților este ciclul I - licența (69.5 %), iar 29.9 % au absolvit inclusiv și ciclul II de studii - masteratul.

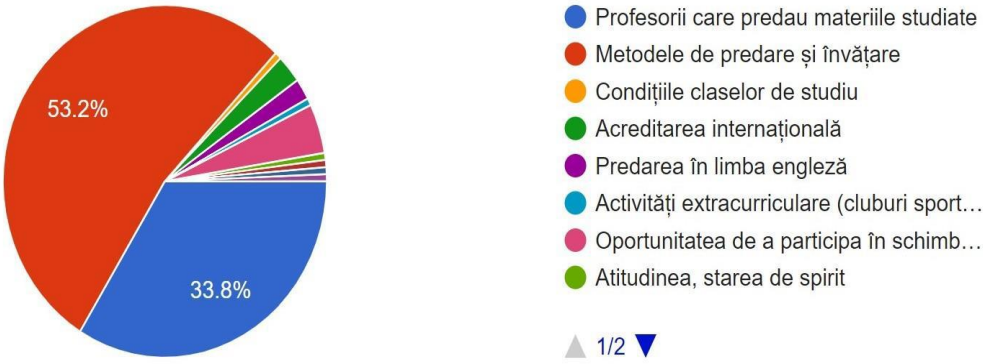

Figura 2. Criteriile determinante în aprecierea calității studiilor superioare
Sursa: http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf

Din numărul total de respondenți, 53,2 % (82 respondenți)**,** consideră că metodele utilizate sunt cel mai important aspect al studiilor superioare, iar 33,8 % (52 respondenți) sunt de părerea că profesorii care predau determină calitatea studiilor. Pe locul trei ca prioritate, se plasează oportunitatea de a participa în schimburi academice Erasmus+, conferințe și instruiri internaționale etc. (4.5 %). [9]

Conform studenților cea mai des utilizată metodă de predare în universitățile din Moldova este prelegerea (76 % sau 117 respondenți). Studenții consideră, însă, că cele mai eficiente metode de predare sunt:

Tabelul 2. Metode de predare

Metode de predare	**Respondenți (%)**
Analiza studiilor de caz	40.9 % sau 63 respondenți
Discuțiile libere	39.6 % sau 61 respondenți
Dezbaterile	32.5 % sau 50 respondenți
Exercițiile practice	32.5 % sau 50 respondenți
Simulări/joc de rol	26 % sau 40 respondenți
Lucru în grup	21.4 % sau 33 respondenți
Experiment	21.4 % sau 33 respondenți

Sursa: http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf

Conform sondajului, studenții apreciază metodele centrate pe student ca fiind cele mai eficiente și interactive. Studiile recente confirmă superioritatea acestor metode. În opinia profesoarei Maryellen Weimer *„profesorii care adoptă metode centrate pe student învață studenții cum să gândească, să rezolve probleme, să evalueze dovezi, să analizeze argumente, să genereze ipoteze - toate abilitățile de învățare esențiale pentru însușirea materialului unei discipline. Astfel de profesori nu presupun că studenții vor prelua aceste abilități de sine-stătător, automat. Unii dintre ei reușesc, însă, majoritatea studenților nu sunt astfel. Cercetările arată constant că abilitățile de învățare se dezvoltă mai repede dacă sunt însușite în paralel cu conținutul.”* [9]

Universitatea și profesorii care iau în considerare recomandările studenților și aplică metodele apreciate de studenți ca fiind cele mai eficiente, vor genera un interes sporit a studenților în cursurile pe care le oferă și vor spori calitatea studiilor.

Deși se încurajează ca profesorul să testeze și să adopte noi metode de predare, la fel de important este ca să se selecteze metodele care corespund stilului și temperamentului său.

Astfel, profesorul își dezvoltă un stil autentic, care îl ajută să se simtă confortabil în fața studenților și îl diferențiază față de alte cadre didactice. Studenții trebuie să coopereze cu profesorii pentru implementarea cu succes a metodelor interactive și să lobeze pentru răspândirea și îmbunătățirea acestora. Dacă metodele sunt implementate parțial sau dacă studenții refuză să participe, indiferent de efortul depus, acestea nu vor produce rezultatele scontate. [9]

”Metodele de predare nu sunt doar nişte dimensiuni ale procesului de studii, dar sunt parte integrantă a conceptului de predare. Punctul de pornire al învățării nu trebuie să fie intrările, ci ieșirile procesului de studii, finalităţile ce poartă competenţe.”, afirmă profesorul universitar Bugaian L. în lucrarea sa ”*Învățarea centrată pe student”*. În continuarea gândului, doamna Bugaian L. afirmă: ”Paradigma învățării centrate pe student impune schimbarea metodei de studii de la predarea bazată pe memorizare la studii bazate pe învățare. Mediul de afaceri al secolului XXI impune ca pregătirea viitorului specialist să fie radical schimbată. Universitatea trebuie să producă absolvenți care ar fi gata să confrunte viitorul, să corespundă noilor cerințe ale mediului de afaceri. Universitatea trebuie să faciliteze învățarea prin mijloace şi metode care să corespundă atributelor definitorii ale acestor cerințe. Modul și capacitatea de învățare a fiecărui student sunt diferite, dar toți studenții doresc să capete abilități pentru a avea acces la piața muncii. Cu toate acestea, deloc nu înseamnă că toate instituțiile de învățământ superior vor trebui să utilizeze o singură filozofie sau o metodă. Fiecare trebuie să ajungă la o înțelegere fundamentală a competențelor la care tinde viitorul specialist şi calea de a atinge acest obiectiv.” [1]

Pe timp de pandemie au luat amploare universitățile on-line și echiparea universităților clasice cu infrastructuri de comunicații pentru a oferi cursuri on-line, cu scopul de a menține studenții actuali și a preîntâmpina abandonul în masă a studiilor.... În urmarea gândului, profesorul universitar Florentin Paladi conchide că aceasta este *„începutul sfârşitului” unui sistem universitar tradițional aflat deja în criză*, cu un declin constant de studenți în ultimii ani și o slabă conexiune cu mediul socio-economic, precum și al modelului mediului academic, în care studentul trebuie să-l urmeze pe profesor în timp ce acesta îl ghidează să învețe ceea ce crede că este mai potrivit pentru el, în conformitate cu conținutul curricular elaborat, unde cursurile universitare tradiționale sunt considerate învechite, deoarece nu sunt în concordanță cu economia în schimbare. Lipsa argumentării necesităților în specialiști, lipsa unei metodologii de prognozare pentru piața muncii, lipsa corelării competențelor profesionale cu necesitățile pieței muncii doar aprofundează această criză. În spatele acestui sofism se află ideea că Universitatea este doar o modalitate de a furniza conținut informațional clienților săi.” [8, p. 28] Proiectarea curriculei bazată pe o abordare centrată pe student, utilizarea ”Noile Tehnologii Informationale” (NTI) (e-learning, învățământ la distanță) în contextul predării și învățării în instituțiile de învățământ superior, formarea cadrelor didactice din învățământul superior în domeniul implementării TIC în educație, abordarea strategiilor de instruire interactivă este o prioritate pentru cercetătorii din întreaga lume. Studiile în domeniu arată că, în momentul în care subiecții se bucură de o experienţă de învăţare interactivă, aceştia reţin 75% din informaţii, în timp ce doar 20% dintre informaţii sunt reţinute atunci când suportul de învăţare este tradițional [4, p.16]

Participarea profesorilor instituțiilor superioare de învățământ în diferite proiecte ERASMUS+, le-au permis să vadă și să preia experiența universităților din diferite țări europene. Un exeplu ar fi metoda PBL (Problem Based Learning), care are o istorie de peste 50 de ani, pornindu-și originea în Canada, în anul 1969, în Universitatea McMaster, în Republica Moldova această metodă de predare-învățare-evaluare este nouă și a început să fie implementată doar de câțiva ani, ca urmare a participării mai multor universități în Proiectul ERASMUS + „PBLMD: Introducing Problem Based Learning in Moldova: Toward Enhancing Students’ Competitiveness and Employability”, printre care este și USM.

În articolul ”*Aspectele teoretico-metodologice privind aplicarea metodei studiului bazat pe proiect (PBL) ca oportunitate de dezvoltare a competențelor profesionale în cadrul disciplinelor economice” (2021)* Hămuraru M. constată că spre deosebire de abordarea obiectivistă, unde studenții sunt instruiți să încerce sarcini și exerciții de înțelegere și aplicare a cunoștințelor, abordarea aplicată în PBL începe cu o problemă, prezentată unui student care va colabora cu ceilalți membri din grup pentru a discuta problema și a stabili ce trebuie de analizat sau de cercetat pentru a finaliza sarcinile specificate în scenariul problemei. Studenții care participă la PBL au posibilitatea de a-și forma propria înțelegere a soluției problemei analizate, de a face o comparație cu soluțiile colegilor și îmbunătăți propria soluție și de a câștiga experiență în procesul de rezolvare a unei probleme. Formarea cunoștințelor are loc atunci când studenții explorează problemele, adoptă poziții proprii, discută idei, reflectă și reevaluează opiniile lor și în cele din urmă ajung la un rezultat sintetizat sau modelat. [5, p.112]

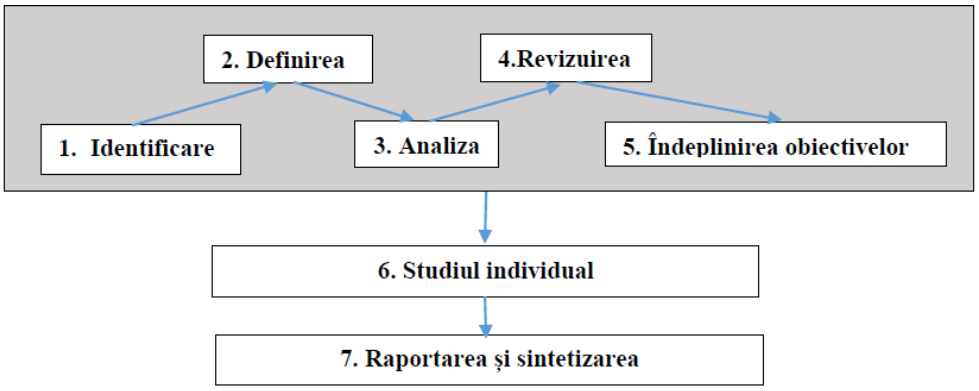

Fig. 3. Metoda PBL (modelul Maastrich)
Sursa: Hămuraru M., Bulat V., *Aspectele teoretico-metodologice privind aplicarea metodei studiului bazat pe proiect (PBL) ca oportunitate de dezvoltare a competențelor profesionale în cadrul disciplinelor economice*. Chișinău: In Studia Universitatis Moldaviae, seria ”Științe exacte și economice”, nr. 2(142), 2021., p. 113.

În PBL, profesorul acționează ca un ajutor/mentor în procesul de rezolvare a problemei studenților, profesorul asistă la discuție, sugerează ce surse bibliografice pot fi utilizate. Discuțiile se desfășoară sub forma unor seminarii, consultări, discuții suplimentare cu implicarea atât a reprezentanților din mediul academic, cât și din mediul real. [5, p.113]

Pretențiile care vin tot mai frecvent din partea mediului de afaceri, cu privire la calitatea cunoștințelor și aptitudinilor absolvenților, crează premisa revizuirii, actualizării și modernizării nu numai a programelor de studii, ci și a conceptului de pregătire a specialiștilor de înaltă calificare. Una din soluții ar fi implementarea pentru unele specialități a sistemului dual în învățământul superior în Repubica Moldova. În acest context, beneficiile principale pentru studenți vor fi: învățare în condiții reale de muncă (acces la echipamente și utilaje, procese de lucru etc.); predarea este efectuată atât de cadrele didactice, cât și de specialiști din mediul de afaceri; perspective excelente pe piața muncii datorită experienței de lucru valoroase obținute; studenții se vor adapta din anii universitari la cultura organizațională și piața muncii. La rândul său, și universitățile vor obține beneficii din colaborarea cu sectorul real al economiei. Prin parteneriatul cu mediul de afaceri, se va asigura un nivel superior de pregătire atât a studenților, cât și a dezvoltării profesionale continue a profesorilor implicați în procesul de studii, precum și actualizarea permanentă a programelor de studii la cerințele pieții muncii.

Pentru a asigura calitatea cunoștințelor și competențelor formate studenților pe perioada procesului de studii, universitățile vor selecta ca parteneri doar agenții economici, care demonstrează performanțe durabile în sectorul din care fac parte.

Concluzii. Premisele utilizării metodelor în cadrul sistemelor de instruire actuale trebuie raportate la didactica post-modernă care subliniază legătura dintre cele trei componente ale procesului de învăţământ: - predare – învăţare - evaluare, şi teoriile învăţării, care reprezintă fundamentele sistemelor de instruire.[2] La momentul actual, cele mai reuşite metode de predare sunt cele care asigură schimbarea accentului de la profesor spre cel care învaţă, prin care se vede definirea clară a rezultatelor învăţării, pe care studenţii ar trebui să le atingă la finele disciplinelor predate de profesori. Cunoașterea particularităților de învățare și profilului generației actuale de studenți, va permite profesorilor să selecteze și să utilizeze metodele de predare, prin intermediul cărora va fi asimilat volumul necesar de cunoștințe și vor fi dezvoltate abilitățilele și competențele profesionale, care vor permite absolvenților programului de studii să fie competitivi pe piața muncii. Însă, pentru ca profesorii să poată corespunde cerințelor studenților și să aplice metode inovative și eficiente, trebuie să beneficieze constant de instruiri și să-și perfecționeze continuu metodele și abilitățile de predare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bugaian L., *Învățarea centrată pe student*. Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova. Reflecții ale membrilor echipei de Experți Naționali în Reforma Învățământului Superior din Cadrul Programului Erasmus+, ediția 2017. http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2019-10/tendinte_actuale_here_2017_0_0.pdf (vizitat 27.03.2022)
2. Boncea A.,G., *Strategii didactice moderne. Metode interactive de predare – învăţare – evaluare*. Analele Universităţii “Constantin Brâncuşi” din Târgu Jiu, Seria Ştiinţe ale Educaţiei, Nr. 3/2016.
https://www.utgjiu.ro/revista/dppd/pdf/2016-03/3_Amelia%20Georgiana%20Boncea.pdf (vizitat 27.03.2022)
3. Gaugaș T., *Practici de utilizare a metodelor inovative de predare-învățare în cadrul universităților cu profil economic*. Culegere de lucrări științifice ale Conferinței Științific Internaționale ”Competitivitate și inovare în economia cunoașterii”, ediția a XX-a. Chișinău, 2019
.https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/206/Gaugas-T_conf_09.19_teze.pdf?sequence=1&isAllowed=y (vizitat 27.03.2022)
4. Globa A., Metodologia implementării noilor tehnologii informaționale în procesul de studiere a disciplinei universitare „Tehnici de programare”. Chișinău: Tipografia UST, 2018. 172 pag.
5. Hămuraru M., Bulat V., *Aspectele teoretico-metodologice privind aplicarea metodei studiului bazat pe proiect (PBL) ca oportunitate de dezvoltare a competențelor profesionale în cadrul disciplinelor economice*. Chișinău: In Studia Universitatis Moldaviae, seria ”Științe exacte și economice”, nr. 2(142), 2021. P. 111-116.
https://teachme.ust.md/wp-content/uploads/2018/06/Monografia_03.05.2018_tipar_color.pdf
6. Paladi F., *Învățământ bazat pe cercetare: sistemul inovativ al universității și triunghiul cunoașterii.* Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova. Reflecții ale membrilor echipei de Experți Naționali în Reforma Învățământului Superior din Cadrul Programului Erasmus+, ediția 2017. http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2019-10/tendinte_actuale_here_2017_0_0.pdf
7. Paladi F., AVR-ul – o nouă realitate în învățământul din Republica Moldova. Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova. Contribuții ale membrilor echipei de experți naționali în Reforma Învățământului Superior din Cadrul Programului Erasmus+, ediția 2019
http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf
8. Paladi F., *Reflexii academice pe timp de pandemie*. Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova. Contribuții ale membrilor echipei de experți naționali în Reforma Învățământului Superior din Cadrul Programului Erasmus+, ediția 2021
http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2022-02/Tendinte2021.pdf (vizitat 03.04.2022)
9. Voroneanu C., *Eficiența metodelor de predare*. Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova. Contribuții ale membrilor echipei de experți naționali în Reforma Învățământului Superior din Cadrul Programului Erasmus+, ediția 2019
http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf (vizitat 03.04.2022)